

Datum : 13 maart 2025

Onderwerp : Reactie MBO Raad internetconsultatie Besluit van school naar duurzaam werk en
Regeling regionaal programma en Doorstroompuntfunctie 2026-2029

Vooraf

Voordat we ingaan op de inhoud van het besluit en de regeling willen we vsv in een bredere context plaatsen. Ondanks alle inspanningen van partijen in de regio zien we de afgelopen jaren een stijging van het aantal vsv'ers. Onze scholen maken zich daar zorgen om. Zij doen hun uiterste best studenten te motiveren, te faciliteren en te begeleiden naar een diploma. Zij zien echter ook een groeiende groep studenten waarbij sprake is van multiproblematiek. Om daar ondersteuning bij te bieden, zijn andere partijen nodig. Daarom is het goed dat we al jaren in regionale programma's samenwerken met andere scholen, gemeenten en gemeentelijke voorzieningen (jeugdhulp, volwassenen-GGZ, jeugdarts GGD, verslavingszorg, Doorstroompunt etc.) om vsv zoveel mogelijk te voorkomen. Scholen lopen daarbij tegen de grenzen aan van wat zij, vanuit hun expertise, kunnen bieden.

Uit een onderzoek van mbo-scholen en gemeenten in de G4 naar de loopbanen van hun schoolverlaters blijkt dat de sociaaleconomische status (SES) van de buurt/wijk/gemeente waarin een jongere leeft de beste voorspeller is voor de kans op vsv. Daarnaast is de buurt/wijk/gemeente waar de jongere woont van invloed op de kans om terug te keren naar het onderwijs: in buurten/wijken/gemeenten met een lage SES keert 27% van de vsv'ers terug naar onderwijs en in buurten/wijken/gemeenten met een hoge SES is dat 38%.

Dit geeft aan dat externe factoren, waar de school geen invloed op heeft, een grote rol spelen bij vsv. Als de omstandigheden in de wijk/buurt/gemeente niet veranderen (denk aan het verbeteren van de bestaanszekerheid en leefbaarheid) blijft het risico op vsv in wijken/buurten/gemeenten met een lage SES groot, ondanks de inspanningen die gedaan worden door partijen in de regio die individuele studenten wel degelijk verder kunnen helpen.

Het is niet bekend of dit in dezelfde mate speelt buiten de G4 maar wel is uit onderzoek en gesprekken met jongeren, scholen en gemeenten bekend wat de belangrijkste oorzaken zijn van vsv: persoonlijke problemen (zoals psychische problemen, armoede), verkeerde studiekeuze, liever willen werken dan naar school en jongeren met risico op uitval krijgen niet altijd de specifieke begeleiding die ze nodig hebben. Ook bij deze oorzaken geldt dat scholen hier deels invloed op hebben maar anderzijds ook tegen grenzen aanlopen van wat zij kunnen doen om vsv te voorkomen.

Besluit

Met betrekking tot het Besluit van school naar duurzaam werk willen we het volgende meegeven:

- In het besluit wordt ingegaan op hoe de aanvullende loopbaanbegeleiding ingevuld moet worden. De MBO Raad roept op om ruimte te geven aan de mbo-scholen om hier op basis van de behoefte van studenten een passend aanbod voor te doen. Geef de mbo-scholen de ruimte om de extra financiële middelen zodanig in te zetten dat de studenten die deze extra ondersteuning het hardst nodig hebben, deze ook kunnen krijgen. Laat het 'hoe' aan de scholen over.
- Bij de toelichting op het besluit komt de rol van de gemeenten niet naar voren, alleen de aanvullende loopbaanbegeleiding door scholen komt aan bod. De MBO Raad is van mening dat in de toelichting opgenomen dient te worden dat scholen en gemeenten bij de invulling van

aanvullende loopbaanbegeleiding doen waar ze goed in zijn en voor bedoeld zijn. Zo is het voorstelbaar dat scholen tot een jaar na diplomering aanspreekpunt zijn voor oud-studenten die geen werk kunnen vinden of werk zijn kwijtgeraakt. De school kan dan warm overdragen aan de gemeente, zodat de student niet tussen wal en schip valt. Toeleiden naar werk is de expertise van de afdeling Werk&Inkomen van de gemeente. Als dat is wat de student nodig heeft, is vooral de gemeente aan zet. Van scholen kan niet verwacht worden dat zij zich hierop gaan toeleggen. Daarnaast is het belangrijk dat bij studenten, die nog op school zitten en waarvan verwacht wordt dat zij kwetsbaar zijn in de overgang van school naar werk, de gemeente al een rol speelt. Ook dan is expertise in toeleiden naar werk nodig en is de gemeente aan zet om te voorkomen dat deze jongeren na diplomering buiten beeld raken.

Regeling

Met betrekking tot de Regeling willen we het volgende meegeven:

- Er wordt genoemd dat het niet behalen van een startkwalificatie minder kans op duurzaam werk betekent. Andere gevolgen worden niet genoemd. Uit onderzoek blijkt dat het niet behalen van een startkwalificatie ook meer kans geeft op schulden, meer kans om in de criminaliteit te belanden en meer kans op hogere zorgkosten. Dit zou kunnen worden toegevoegd om te benadrukken dat inzetten op preventie meer oplevert dan het vergroten van de kans op duurzaam werk.
- Een van de thema's waar afspraken over gemaakt moet worden in het regionale programma is laagdrempelige en toegankelijke ondersteuning. Wij onderschrijven dat studenten er baat bij hebben als ondersteuning op allerlei gebieden laagdrempelig en toegankelijk beschikbaar is en in de regio afspraken worden gemaakt over financiering van deze ondersteuning. In de regeling staat dat partijen in de regio dit zelf vorm kunnen geven en hiertoe voorbeelden worden gedeeld met de regio's. Echter, het delen van voorbeelden is niet voldoende. "Als het eenvoudig was hier afspraken over te maken, was het allang overal gebeurd", aldus een deelnemer aan een van de regionale bijeenkomsten die OCW en SZW organiseerden om partijen in de regio te informeren over de inhoud van de nieuwe regeling regionale programma. Wij zien hier een risico dat het maken van afspraken over dit thema in de praktijk niet van de grond komt.
- Aansluitend hierop, de mentale gezondheid en psychische problematiek van mbo-studenten is een belangrijke reden voor uitval. De MBO Raad vindt het van belang dat in de regionale programma's met gemeenten afspraken gemaakt worden over hoe de zorgstructuur voor jongeren en jongvolwassenen geregeld wordt. Wat is de verantwoordelijkheid van de scholen en waar ligt de verantwoordelijkheid van de gemeenten? De MBO Raad is van mening dat dit explicieter in de regeling moet worden opgenomen dan 'afspraken over laagdrempelige en toegankelijke ondersteuning'.
- Een ander thema waar verplicht afspraken over gemaakt moeten worden is het tegengaan van ongediplomeerd aan het werk gaan. Een oplossing hiervoor is dat vsv'ers die gaan werken via de BBL alsnog een startkwalificatie behalen. Dit sluit aan bij de intentieverklaring die hierover is ondertekend in maart 2020 door OCW, MBO Raad, VNO-NCW, MKB Nederland, Ingrado, JOBMBO en SBB. Scholen en gemeenten zijn hierbij afhankelijk van de bereidheid van werkgevers. Daarbij komt dat een bedrijf SBB-erkend moet zijn om een BBL-leerbaan te kunnen bieden. Een werkgever moet bereid zijn een SBB -erkenning aan te vragen en te voldoen aan de voorwaarden van deze erkenning. Voor werkgevers zijn echter geen verplichtingen opgenomen in de regeling. De MBO Raad is van mening dat in de regeling dient te worden opgenomen dat in de arbeidsmarktregio hierover afspraken moeten worden gemaakt met werkgevers.

- In de toelichting op de definitie van vsv staat dat jongeren die ingeschreven staan in het vso met uitstroomprofiel arbeidsmarkt of dagbesteding geen vsv'er kunnen worden. Dat is het geval als zij de vso-school verlaten en geen vervolgopleiding gaan doen. Als zij na het vso naar het mbo gaan, worden zij kwalificatieplichtig. Voor een mbo-school, die deze studenten kansen willen bieden, betekent dat dat deze studenten meetellen als vsv'er als zij zonder startkwalificatie het mbo verlaten. Verder heeft dit een negatief effect op het jaar- en diplomaresultaat en ontvangen scholen geen outputbekostiging voor deze studenten. Deze instrumenten, waarmee wordt gestuurd op rendement, stroken niet met het toelatingsrecht waarbij de bedoeling is jongeren, waarvoor dat misschien niet vanzelfsprekend is gezien hun uitstroomprofiel, wel de kans te geven een startkwalificatie te behalen en / of duurzaam aan het werk te laten gaan.
- Bij de mbo-verklaring is het aandachtspunt dat een mbo-verklaring niet automatisch recht geeft op vrijstellingen. Het is aan de examencommissie van de nieuwe mbo-opleiding om te beoordelen of de student in aanmerking komt voor vrijstellingen op basis van de eerder verkregen mbo-verklaring.
- Een startkwalificatie wordt gedefinieerd als 'een diploma voor havo of hoger of mbo-2 of hoger'. De term 'hoger' past niet in de gedachte van 'de waaier aan opleidingen'. In het kader van die gedachte is de term 'een diploma vwo, havo of mbo 2, 3 of 4' passender.
- In de toelichting op de regeling wordt de mogelijkheid genoemd van de IPS-subsidieregeling. Het zou goed zijn daar ook de ESB-regeling te noemen. Deze regeling is bedoeld voor jongeren met ernstige scholingsbelemmeringen. De ESB-instellingen beschikken over specifieke kennis en jarenlange ervaring in het begeleiden van ESB-jongeren waarvoor het reguliere onderwijs niet de juiste (leer)route op weg naar duurzame inzetbaarheid is. Onderzoek van Regioplan heeft meermaals aangetoond dat de ESB-instellingen voorzien in een behoefte. Samen met Ingrado en de ESB-instellingen pleiten we ervoor om in de regionale programma's aandacht te hebben voor de ESB-jongeren. Niet om activiteiten voor deze jongeren te financieren vanuit vsv-middelen, daar is de ESB-regeling voor. Wel om jongeren die dreigen uit te vallen en tot de ESB-doelgroep horen, te signaleren voordat zij uitvallen, zodat zij via een warme overdracht over kunnen stappen naar een ESB-instelling.
- Bij de sectorale ontwikkelpaden missen we de term 'maatwerk'. Ook zien wij graag dat hier een passage wordt opgenomen over het 'inclusief advies' waarin partijen om de jongere of jongvolwassene heen samen met de jongere of jongvolwassene bekijken wat de best passende (mbo leer)route is op weg naar duurzame inzetbaarheid en welke ondersteuning daarbij nodig is van welke partij(en).
- Een van de verplichte onderdelen van het regionale programma is een regionale analyse. Hoe is dit werkbaar voor (landelijke) mbo-scholen? Zijn bij deze analyse de jongeren in beeld die in de ene Doorstroompunt-regio wonen en in de andere Doorstroompunt-regio naar school gaan?

Middelen

Daarnaast hebben wij een aantal opmerkingen over de beschikbare middelen:

- In het besluit wordt genoemd dat er uiterlijk in 2028 een (eerste tussen)evaluatie zal plaatsvinden. De MBO Raad is van mening dat in deze evaluatie meegenomen moet worden of de toegekende middelen toereikend zijn. Met het wetsvoorstel Van school naar duurzaam werk krijgen mbo-scholen aanvullende taken. Het beschikbare budget wordt verhoogd en verdeeld volgens een nieuwe systematiek. Hierdoor is niet goed inzichtelijk of het beschikbare budget toereikend is.
- Voor een aantal Doorstroompunt-regio's en/of scholen sluiten de beschikbare middelen onvoldoende aan bij de opgave. Dit geldt voor:

1. Scholen waarbij veel studenten uit meerdere Doorstroompunt-regio's zitten (m.n. beroepscolleges): moeten zij met iedere Doorstroompunt-regio overleggen over taken/budget? Wij zien hier het risico dat dit in de praktijk niet werkbaar is of een grote belasting vraagt van partijen om met veel verschillende regio's afspraken te maken.
 2. Regio's waarbij de scholen netto veel meer studenten uit andere regio's trekken: Doorstroompunt-regio's ontvangen middelen op basis van de kans op vsv voor de jongeren in de betreffende regio. Scholen hebben echter een preventiefunctie voor alle studenten, en niet alleen voor studenten uit hun Doorstroompunt-regio.
- De middelen mogen besteed worden tot en met kalenderjaar 2029. Regio's formuleren in hun regionale programma streefcijfers voor de studiejaren 2026-2027 t/m 2029-2030. Dit betekent dat er geen middelen zijn om activiteiten uit te voeren in de tweede helft van studiejaar 2029-2030.
 - Als partijen in het regionale programma een nieuwe maatregel inzetten, waarvan de effectiviteit nog niet bekend is, moet deze tijdens de looptijd van het regionaal programma geëvalueerd worden. Deze evaluatie dient gefinancierd te worden vanuit de middelen voor het regionale programma. Dat betekent dat er minder middelen beschikbaar zijn voor de maatregelen zelf.